

מעבר בטוח בין עזה לגדה כעת? רק עם ערבויות למצב הקבע

בשבוע שעבר נמסר כי הבנק העולמי עורך בימים אלה מחקר במימון אמריקאי הבוחן את החלופות השונות למימוש "המעבר הבטוח" בין הגדה לרצועה (כביש משוקע, כביש רגיל או מסילת רכבת). ישראל אמורה לקבל החלטה בקרוב אם לתמוך במחקר.

מה הסוגיה?

- לפני 1967, לא התקיים מעבר בטוח בין הגדה לרצועה.
- בהסכם קמפ-דיוויד (9/78) וב"הצהרת העקרונות" (9/93) קיבלה ישראל את העיקרון כי עזה והגדה הן "יחידה טריטוריאלית אחת".
- המשמעות המעשית של עיקרון זה תורגמה להסדרים בנוגע למעבר בין עזה לגדה במסגרת הסכם הביניים (9/95). הסדרים אלה לא מומשו.
- "פרוטוקול המעבר הבטוח" (10/99) יצר הסדרים חליפיים להסכם הביניים. גם פרוטוקול זה לא יושם מעולם באופן מלא.
- ישראל הבהירה כי ההסדרים של המעבר הבטוח זמניים. בפרוטוקול המעבר הבטוח נקבע במפורש כי ההסדרים הכלולים בו "לא יפגעו במשא ומתן על הסדר הקבע".
- בימי המו"מ על הסדר הקבע (9/99-1/01) המעבר הבטוח הוצג כמעין פיצוי על כך שהפלסטינים לא יקבלו 100% משטחי הגדה. ע"פ רעיונות קלינטון (12/00) הפלסטינים היו אמורים לקבל 99%-95% משטח הגדה, את רצועת עזה וגם מעבר בטוח.
- ע"פ הסכם ז'נבה הפלסטינים יקבלו 100% משטח הגדה וגם מעבר בטוח בין הגדה לרצועה.
- "תכנית ההתנתקות" לא כללה התייחסות לסוגיית המעבר הבטוח. ואולם, בהתייחסות להתנתקות הבהיר הקוורטט (20/9/05) כי הגדה והרצועה צריכות להיות מקושרות במדינה הפלסטינית העתידית.

למה זה חשוב? למה עכשיו?

- עד כה, סוגיית המעבר הבטוח נתפסה בעיקר כסוגיה טריטוריאלית (ר' טיוטות הסדרי הקבע).
- ואולם, זוהי סוגיה מערכתית הקשורה להסדרים הביטחוניים, הכלכליים והאזרחיים כגון משטר הגבולות, הסדרי המכס או השליטה במרחב האווירי.
- בנוסף, למעבר הבטוח חשיבות אסטרטגית עליונה עבור הפלסטינים. לכן, ישראל צריכה למצות את הפוטנציאל הכלכלי, מדיני וביטחוני מן המעבר הבטוח לפני הסדר הקבע, במסגרת הסכם הקבע, ולאחר הסכם הקבע (במצב הקבע).
- המרחב הריבוני הישראלי והפלסטיני קשה להפרדה מעשית. ועל-כן, במצב הקבע, צפויות חדירות הדדיות של ישראל והמדינה הפלסטינית האחת למרחב הריבוני של האחרת. לדוגמה:
 - **חדירות פלסטיניות** – המעבר הבטוח ומתקנים להתפלת מי ים לטובת תושבי הגדה יחדרו את המרחב הריבוני של ישראל;
 - **חדירות ישראליות** – צרכים ביטחוניים של ישראל, ובראשם השימוש והשליטה במרחב האווירי והאלקטרומגנטי בגדה, יחדרו את המרחב הריבוני הפלסטיני.

מוגש מטעם:

נקודת ראות

כיווני חשיבה ופעולה

- המעבר הבטוח ומכלול ההסדרים של הקשר בין הגדה לרצועה הם מהקלפים החזקים ביותר שיש לישראל מול הפלסטינים לקראת מצב הקבע.
- לדוגמה, ניתן ליצור זיקה ברורה בין קיומו של המעבר הבטוח לבין השימוש של ישראל במרחב האווירי הפלסטיני.
- על ישראל למנף את קלף המעבר הבטוח ככל האפשר על מנת להבטיח את האינטרסים שלה במצב הקבע.

למקורות נוספים ראה אתר מכון ראות www.reut-institute.org

- נקודות ראות: "גיליון 2: מתקן התפלה בקיסריה? לא בלי המרחב האווירי!"; "גיליון 12: האם לא הגיע הזמן לבטל את מעטפת המכס?";
 - מבט מערכתי: "סיום האחריות בעזה?";
 - התרעות בסיסיות: "סוף עידן מעטפת המכס הישראלית פלסטינית";
 - תוצר מדיניות: "סוף האחריות בעזה: דרכי פעולה (טיוטה)";
 - מושגים ומונחים: "רצועת עזה" (אנגלית); "הגדה המערבית" (טיוטה באנגלית); "הצהרת העקרונות"; "נושאים חוזרים"; "נושאי ביטחון אישי ותנועה"; "תוכנית ההתנתקות" (אנגלית).
- סוף.

מוגש מטעם:



מכון ראות מחוון למדיניות מיישמת
The Re'ut Institute from Vision to Policy